

allerlei stoute tropen zien in hun kracht en de beschouwing over het volksdicht als uiting van de volkspysche leert tal van poëtische gedeelten in hun wezenlijke betekenis kennen. Deze voorbeelden reeks kan men naar believen uitbreiden. Altijd weer zal blijken, hoezeer de lectuur van dit boek onze kennis van de Heilige Schrift verdiept.

Verrijkend dus en verdiepend is de toegewijde lectuur van deze studie. Maar ook in hooge mate onderrichtend in aesthetischen zin. Heel het boek immers is gewijd aan een beschouwen van de schoonheid en onder de bevoegde leiding van Dr. Wielenga, schoonheidskenner als weinigen onder ons, wordt de lezer nader gebracht tot de kennis van het schoone, zooals dat in het licht eener christelijke levensbeschouwing moet worden gezien.

En ten slotte is dit boek vormend ook voor ons inzicht in de schoonheid van taal. Want, we zeiden het al bij herhaling, Dr. Wielenga is stylist bij uitzondering, een schrijver, die het instrument der taal met benijdenswaardige virtuositeit hanteert.

Met dankbare erkenning van haar veelzijdige betekenis aanvaardt we deze studie, die in wijden kring belangstellende lezers moge vinden.

C. T.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Stockholm en de Zending.

I.

Het opschrift kan eenige verwarring stichten en de meening vestigen, alsof op de bekende Conferentie voor praktisch Christendom, dezen zomer te Stockholm gehouden, de arbeid der zending opzettelijk ware ter sprake gekomen.

Dit nu is geenszins het geval geweest.

Bevreemding behoeft dit niet te wekken. Zeker, de zending is wel mee het voornaamste, dat bij het praktisch Christendom behoort. In dezen arbeid geeft de kerk zich aan haar Heiland en Heere, om zijn Naam uit te dragen in het midden der wereld, en Zijn gemeente allerwege te stichten onder de volkeren. Toch was er op de Conferentie voor de zending geen plaats.

Wij hebben hierin geen miskenning van de zending te zien.

De organisatoren en leiders waren van meening, dat er aan de zending op andere wijze steeds overvloedige aandacht wordt geschonken; zij heeft haar eigen conferenties, plaatselijk, provinciaal, landelijk, ook wel internationaal; haar nationale Raden, internationalen Raad, tijdschriften enz. En nu kon te Stockholm wel over de zending zijn gehandeld, doch dat zou dan slechts zeer ten deele zijn geweest; om des tijds wil en uit oorzaak van de vele onderwerpen, die op het program stonden, zou aan de zending geen haar waardige plaats kunnen zij ingeruimd; en zoo werd het beter geacht haar geheel uit te schakelen.

Daarmee is aan de zending geen onrecht en schade aangedaan. Er was nu gelegenheid vraagstukken naar voren te brengen, die ten nauwste met de zending in verband staan, en waarover een algemeene conferentie, gelijk die te Stockholm, beter kon spreken dan een conferentie, die alleen met de zending zich inlaat.

Behalve, dat de zending even gememoreerd werd bij het vraagstuk over opvoeding en onderwijs, werd zij tot tweemaal toe het onderwerp der algemeene belangstelling, terwijl ook nog de inrichting der conferentie als zoodanig het onderscheid deed uitkomen, dat er is tusschen wat wij de Germaansche en Angelsaksische zending kunnen noemen.

Wij beginnen met het Rassenvraagstuk.

Dit vraagstuk is van het hoogste gewicht, en de conferentie heeft het zelfs noodig geacht een geschrift erover op te stellen en te publiceeren. Behalve een inleiding en slothoofdstuk bevat het hoofdstukken over Wezen en functie der Christelijke Religie, Rassen en rassenproblemen van Christelijk standpunt bezien, Gelijheid der rassen. De zedelijke normen voor de verhoudingen tusschen de rassen, en Dringende doeleinden. Een heel program dus. En het behoeft wel geen nader betoog, hoe nauw de zending bij dit alles betrokken is.

Wij aanvaarden het bestaan der rassen. Het gaat niet aan, daarin alleen een gevolg van de zonde te zien, en alzoo het ontstaan der rassen slechts in de vlakte van Sinear te zoeken. In Noach's tent werd het onderscheid in de menschheid reeds openbaar, en wij mogen zeggen zelfs, dat het in de schepping is gegrond.

Moge de zonde, vooral de zonde van den torenbouw, het rasonderscheid tot een tegenstelling hebben gemaakt, wij mogen toch aannemen, dat God de rassen gewild heeft; in het bestaan ervan zien wij een deel van Gods plan tot uitvoering komen, hetwelk Hij naar Zijn Raad met de menschheid heeft.

Meer dan vroeger is het rassenvraagstuk een probleem van de eerste orde geworden. Tot nu toe, in elk geval tot voor korten tijd, was het blanke ras de overheerschende partij. Door de macht der cultuur bedwong het de anderen. Maar dat is, vooral sinds den oorlog, geheel veranderd.

De andere rassen zijn ontwaakt, en zichzelf en hun kracht bewust geworden. Zij hebben gezien,

dat de blanken niet onkwestbaar, niet onoverwinnelijk zijn. Hun cultuur beginnen zij over te nemen. De dwinglandij, reeds lang gehaat, wordt tegengestaan; aan de keten wordt gerammeld, en vrijheid en zelfstandigheid als een gebiedende eisch gesteld.

Dat hier gevaren dreigen voor het blanke ras, ligt voor de hand. In groote dwaasheid hebben de blanke volken gemeend, dat het aardse het al is; in cultuur alleen werd heil gezocht, en de zedelijke en godsdienstige behoeften verwaarloosd en onderdrukt. Dat moet zich wreken.

Als de rassen eenparig tegen de blanken opstaan, is het met hem gedaan. Alleen met geestelijke wapenen kunnen de rassen, die nu nog in mindere conditie verkeerden, worden bedwongen, of wilt ge, door geestelijke middelen slechts in het rechte spoor geleid. En dit is noodig.

Stel eens, dat China en Japan tot samenwerking kwamen tegen de Europeanen en Amerikanen, dan ware het Gele Gevaar werkelijkheid geworden en de heerschappij der blanken in Azië spoedig tot het verleden behoorend. En als Afrika ontwakend zichzelf wordt, zal het blanke ras het Zwarte werelddeel moeten verlaten. Zelfs is de gedachte reeds uitgesproken, dat binnen afzienbaren tijd de vijandige rassen Europa zouden kunnen overstroomden, gelijk meer dan duizend jaar geleden ook geschied is, om de geheele Europeesche cultuur te verpletteren en alle zedelijkheid en godsdienst uit te roeien.

Het gaat dan ook niet aan, constateerde de conferentie van Stockholm, om zonder meer de heerlijkheid en voortreffelijkheid van het blanke ras uit te roepen.

Om welke redenen zouden wij op de andere rassen neerzien? Bij God is geen aanzien des persoons; en zou deze er dan wel bij ons mogen zijn? In Christus is geen Jood of Griek, geen Scyth of Barbaar; de middelmuur des afscheidsels is omgeworpen. Christus is onze vrede. God heeft alle menschen naar Zijn beeld gemaakt. Alle menschen, en niet alleen de blanken, hebben een onsterfelijke ziel. Christus vergadert Zijn volk uit alle geslacht en taal en natie. Hij is de Zaligmaker der wereld, en niet alleen van het blanke ras. God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende, hun hun zonden niet toerekenende.

Dit zijn algemeen bekende en ook aanvaarde waarheden; indien zij toegepast worden is de tegenstelling tusschen de rassen op zij gezet. En dien kant moet het uit.

Zeker, in het zwarte ras b.v. schuilen andere krachten en eigenschappen dan in het gele ras; maar toch krachten en eigenschappen, die God erin heeft gelegd; en het is de plicht van elk ras zijn krachten en eigenschappen te ontwikkelen en te gebruiken tot eer van God.

Een ras zou dan ook niet de taak, door God aan de menschheid opgelegd, kunnen volbrengen; de eendrachtige samenwerking van alle rassen alleen zal dit vermogen.

Als wij dit in het oog houden, wordt duidelijk, welke roeping de zending heeft.

Zij mag niet doen, alsof er geen onderscheid is tusschen de rassen, en een blanke hetzelfde vermogen als een zwarte. Wij hebben het onderscheid te aanvaarden als door God gewild. Alleen maar meene het ene ras niet, dat het meerder is dan het andere en het dus mag knechten. En tevens mag het onderscheid niet tot een tegenstelling gemaakt, noch ook de eenheid in de verscheidenheid uit het oog worden verloren.

Als wij zeggen, dat de zending moet meewerken aan de ontwikkeling der krachten, die in de rassen zijn gelegd, wordt er niet mede bedoeld, dat de zending zich op de politiek moet werpen of de talloze sociale vraagstukken heeft op te lossen. Zending is zending, en zij moet zending blijven.

Doch de zending werke het sterven der Christelijke regeeringen in de hand.

Trouwens, de zending beoogt ook christianisatie; de kerstening der volken. Het is dan ook de vrucht der zending, dat de gaven en krachten der rassen tot beoefening en ontwikkeling worden gebracht.

Eveneens heeft de zending tot roeping, om door haar voorbeeld, en ook wel door haar woord, het aan de christelijke regeeringen voor te houden, dat de rassen gelijkwaardig zijn, en dat, gelijk de zending de Christelijke Inlandsche kerk tot zelfstandigheid wil leiden, ook de regeeringen de volken tot vrijheid en onafhankelijkheid moeten opvoeden.

Doch genoeg. Het ligt niet in onze bedoeling, om het rassenvraagstuk in een enkel artikel te behandelen, waar Dr. Speer en Dr. Oldham er dikke boeken over hebben geschreven. Wij wilden slechts laten zien, hoe de conferentie van Stockholm de zending heeft gediend, door haar behandeling van het rassenprobleem. Wie de zaak volledig wil nagaan, leze „Christelijke Kerk en Rassenvragen, Gedenkschrift der Stockholmsche Conferentie voor praktisch Christendom”, in het Neue Allgemeine Miss. Zeitschrift Oct. 1925 blz. 289—299.

Op nog andere wijze heeft deze conferentie op de zending, zij het ook zijdelings, invloed uitgeoefend. Het zij ons vergund daarop een volgend maal te wijzen.

J. D. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Pers-Stemmen.

Krachtens besluit van de Redactie zullen behalve de beschouwingen van Dr. G. Keizer over de buitenlandsche kerken, in deze rubriek ook pers-stemmen verschijnen. Om niet het gebied van Dr. Keizer te betreden zullen de bijdragen heel kort zijn.

Het kwam de Redactie wenschelijk voor, buitenlandsche schrijvers zelf aan het woord te laten komen. Allereerst zullen persuitingen opgenomen worden van hen, die met ons op den bodem der Gereformeerde belijdenis staan.

Want vóór alles willen wij op deze wijze de zaak van het International Calvinisme dienen.

Om contact te krijgen met Gereformeerden in het buitenland is het noodig, dat wij hen beter kennen.

En pas in de tweede plaats zal aandacht geschonken worden aan verschillende geestelijke stroomingen in het buitenland.

De vertaling van citaten uit bladen, die in een andere taal verschijnen dan de onze, kunnen wij wegens gebrek aan tijd niet zelf op ons nemen. Doch er wordt zorg gedragen, dat zij door bevoegde hand geschiedt.

„De Reformatie” is op onderscheiden buitenlandsche kerkelijke bladen geabonneerd, doch natuurlijk niet op alle.

Mogen wij daarom de medewerking van onze lezers in het buitenland inroepen om ons artikelen en persberichten toe te zenden, die zij voor Nederlandsche Gereformeerden van belang achten?

Bij voorbaat wordt hun daarvoor onze hartelijke dank betuigd.

Zij zullen zich wel niet laten ontmoedigen, wanneer hun inzending eens niet wordt opgenomen. Want er zal vanzelf wel eenige schifting moeten plaats hebben.

In den regel zullen slechts korte stukjes geplaatst worden. Maar uitzonderingen zullen er ook wel voorkomen.

Het kan eigenlijk wel onvermeld blijven, dat men niet in ieder nummer deze Pers-stemmen verwacht; mag. Onder de rubrieken, welke met het oog op onze plaatsruimte niet geregeld kunnen verschijnen, behoort ook deze.

Mogen dan deze stemmen ons vooral nader brengen tot Calvinisten uit andere landen.

De Vrije Universiteiten Amerika.

In Amerika hadden we het genoeg kennis is maken met den steller van het onderstaande stuk, dat als „ingezonden” een plaats vond in „De (Amerik.) Wachter”.

Hij is een zeer sympathiek man met een hart, dat vurig klopt voor de verbreiding van het Calvinisme. Wij blijven altijd dankbaar hem te hebben ontmoet.

Het doet elk Gereformeerde die meeleeft uit en strijd voor de Gereformeerde beginselen goed en geeft hoop voor de toekomst dat drie onzer predikanten nu hunne studie voortzetten in de Vrije Universiteit in Nederland, terwijl de Vrije Universiteit thans de gelegenheid biedt in onderscheidene examens het doctoraat in de theologie te verwerven. Hierbij komt, dat de theologische faculteit der Vrije Universiteit is samengesteld uit mannen die wetenschappelijk volkomen op de hoogte van hun tijd zijn en die volkomen getrouw zijn, naar ons beste weten, aan de Gereformeerde belijdenis; die geleid zijn ten tijde toen het Calvinisme onder de leiding van de professoren A. Kuiper en H. Bavinck tot nieuwe ontwikkeling gebracht werd. Kerkelijk en theologisch niet alleen, maar ook algemeen wetenschappelijk, sociaal en in de politiek zijn ze beroemd. Zoo ook toonden ze pal te staan in de zaak Netelenbos en Geelkerken voor de beproefde Gereformeerde leer. Zoo deze slechts gesteld werden in hunne geschiktheid om leiders van het Gereformeerde volk te zijn in onze veelbewogen dagen die niet alleen invloed hebben in hun eigen vaderland, maar ook daar buiten in Hongarije en Zuid-Afrika.

Verblijf in het buitenland is reeds algemeen zeer begeerd voor een gestudeerde; hoeveel te meer zoo men daar een wijze vertoeven kan in een land waar de lucht als bezwangerd is met Calvinistische tradities, stellingen en beginselen.

In dit opzicht heeft het Gereformeerde Nederland zijn weerga niet. Hoeveel goeds zoude er ook niet uitgaan van hen die hun verdere studie daar voortzetten om leiding te geven in de onderscheidene levenssterren die ons door God toevertrouwd zijn? Is er niet iets wonderlijks in dat waar het Gereformeerde wezen in Genève is dood gebleed, in het land der Hugenooten bijna uitstierf en in Amerika zoo veel ingruild werd in onderscheidene ongelooftheorien, er toch bij de Gereformeerden nog een hoger en dorst gevoeld wordt naar Gereformeerde waarheid en hare handhaving voor de toekomst? Zou onze verwachting te veel zijn dat die zelfde God die het Calvinisme hier geplant heeft, bezig is aan dat Gereformeerde wezen een nieuwe, een andere op onzen tijd berekende toekomst te bereiden? Zouden wij nog verwaardigd mogen worden om aan een volk mede te mogen arbeiden, die wel zijn liefde van Jezus maar zijn wijsheid van de wereld overneemt? Zoude er nog mogelijkheid kunnen bestaan om tegenover de ongelooftige evolutionistische wereldbeschouwing hun een geloofige wereldbeschouwing in de taal van ons land over te plaatsen? Zullen er leiders voor mogen voorbereid worden? God geve het, en het Gereformeerde volk ziet er naar uit en verlangt hare ontplooiing. Daarom zijn wij niet alleen blijde dat sommige onzer leeraars tot hooger onderwijs hunne studie voortzetten, maar begeeren een weg te openen voor hen die het gaarne zouden wenschen maar financieel daartoe kort schieten — hun ter hulp te staan door een vereeniging te organiseren die voor deze zaak hare hulp biedt.

Vroeders, ten nemen, ter gelegenheid of te roep Grand Ra

Naar onze o rika met rust hebben. Wenschen z onze Universit warm toe. Reeds stude sche jongeman meerde als to onze Universit Wij verwacht Moge de he zien bekroond Dat zou o Calvinisme blij

Zeer leerrijk tyen, van wie veel verwacht telijke toestan mer van „De knopt, maar d icht over de garije.

Bel rijkste van de conl 1540 tot 157 zijn geduren n.l. de eerst Luthersch / tempel. Ma drong, wert Deze XVI door Da A vertaald en Op grond wij dus de noemen:

1. Confe 2. Confe door den 1 breezen 154 nisme in H fessio cathi 3. Comp noemd: Co fessio is eig Confessio 4. Aeld op d jaar 1563.

4. Ilevit 5. Igaz 1567. 6. Confe is in het B (Zie Niem passim.)

Behalve zijn er ee bekend zij en daarvan Deze wa halve deze canones of garije, mee kerkelijk l de meest.

1. Artic als „Articu 2. Artic llerzegszól 3. Noor 4. Cano tributie 16 5. Cano Goleji Kat rijke kerke Van al beroemde breezen gev Synode”. V Unitariërs grondbegin nisie der zsteld.

De Hong „Evangelis derschheid naar Augs Op grou gaarsche natuurlijk delbergsche oorspronkel deze twee delbergsche deze gewo tot den hu

A. Amandi is Vliet Wz., di er van een „Intellectum” „Zakflora” C hij kerkhede beide qualite kennen, is h hij is te min Ook Anna

ERKEN.

ullen behalve de
e buitenlandse
men verschijnen
betreden zullen

k voor, buiten
te laten komen
nomen worden
in der Gerefor-

e wijze de zaak
man.

meerden in het
en beter leeren

ndacht geschoon-
jke stroomingen

en, die in een
ze, kunnen wij
as nemen. Doch
bevoegde hand
i buitenlandse
natuurlijk niet

van onze lezers
tikelen en per-
Nederlandsche

onze hartelijken

moedigen, wan-
genomen. Want
moeten plaats

stukjes geplaatst
ook wel voor-

lijven, dat men
nen verwachten
iet oog op onze
chijnen, behoort

l nader bronzen

en Amerika
gen kennis te
erstaande stuk,
in „De (Ame-

met een hart,
het Calvinisme
ebben onlosse-

meleeft uit en
leelend goed en
e onzer predi-
de Vrije Univer-

versiteit thans
te examens het
n. Hierbij komt,
rje Universiteit

schappelijk vol-
m die volkomen
aan de Gerefor-

ten tijde toen
de professoren
te ontwikkeling
niet alleen, maar

l en in de poli-
ze pal te staan
n voor de be-
slechts gesteld

iders van het
elbewogen dag,
in hun eigen
i Hongarije en

algemeen zeer
eel te meer zoo
een land waar
inistische tradi-

erde Nederland
de er ook niet
die daar voor-
onderscheidene

vertrouwd zijn?
ar het Gerefor-
ebloed, in het
en in Amerika

dene ongeloofs-
n nog een hoe
Gereformeerde
de toekomst?

dat die zelfde
heeft, bezig is
ieuwe, een an-
st te bereiden?

vorden om aan
die wel zijn
van de wereld
jd kunnen de
volutionistische

wereidbeschou-
laatsen? Zullen
worden? God

broeders, hier is een taak die wij ter harte moe-
ten nemen. Laten wij uwe instemming hooren om
ter gelegener tijd over deze zaak eene vergadering
of te roepen.

A. RODENHUIS.

Grand Rapids, Mich.

Naar onze overtuiging mogen onze broeders in Ame-
rika niet rusten voor zijzelf een Vrije Universiteit
hebben.

Wenschen zij, zoolang die nog niet bestaat, van
onze Universiteit gebruik te maken, dan juichen wij dit
warm toe.

Reeds studeeren op dit oogenblik eenige Amerikaan-
sche jongemannen, behoorende zoowel tot de Gerefor-
meerde als tot de Christelijk Gereformeerde Kerk aan
onze Universiteit.

Wij verwachten er nog meer.

Moge de heer Rodenhuis zijn pogingen met succes
zien bekroond!

Dat zou ons voor de zaak van het Internationale
Calvinisme blijde hoop geven.

Hongaarsche Gereformeerde Belijdenisschriften.

Zeer leerrijk zijn de artikelen van prof. Dr. J. Sebes-
tyen, van wien wij voor het Internationaal Calvinisme
veel verwachten, zoo God hem spaart, over „de ker-
telijke toestanden in Hongarije“. In het November-num-
mer van „De Hongaarsche Heraut“ geeft hij een be-
knopt, maar daarom juist zoo goed oriënteerend over-
zicht over de oude Gereformeerde confessies in Hon-
garije.

Het rijkste en vruchtbare tijdperk op het gebied
van de confessies in Hongarije waren de jaren van
1540 tot 1570. Al onze groote Hongaarsche confessies
zijn gedurende deze jaren opgesteld. Enkele van haar,
n.l. de eersten en vroegsten dragen nog een of geheel
Luthersch of half Luthersch en half Gereformeerd
stempel. Maar toen de Calvinistische reformatie door-
drong, werden ook al de confessies Gereformeerd.

Deze XVI-eeuwse symbolen zijn in het jaar 1881
door Dr. Aron Kiss (later bisschop van Debreczen)
vertaald en in een levig boek uitgegeven.

Op grond van deze Collectio confessionum kunnen
wij dus de volgende speciaal Hongaarsche symbolen
noemen:

1. Confessio Erdődiensis.
 2. Confessio Ecclesiae Debrecinensis. Opgesteld
door den beroemden Pieter Meliusz Juhász te De-
breczen 1562 (leider van het XVI-eeuwse Calvi-
nisme in Hongarije). Ditzelfde is ook bekend als Con-
fessio catholica sive Agrivallensis.
 3. Compendium Doctrinae Christianae, ook ge-
noemd: Confessio Tarcaliensis Tordensis. Deze con-
fessio is eigenlijk een Hongaarsche bewerking van de
Confessio Christianae fidei van Theod. Beza, opge-
steld op de Synode te Tarcali en Torda in het
jaar 1563.
 4. Brevis Confessio Pastorum, Debreczen, 1567.
 5. Igaz Vallas, Waarachtige Religie, Debreczen,
1567.
 6. Confessio Vera, Csenger, 1570. Deze Confessie
is in het Buitenland als Confessio Czengerina bekend.
Zie Niemeyer: Collectio Confessionum, blz. 539
(passim).
- Behalve deze grootere en invloedrijke confessies
zijn er echter ook meerdere kleine, die minder
bekend zijn. Sommigen zijn zelfs geheel verloren
en daarvan is slechts de naam bekend gebleven.
- Deze waren de confessies of geloofsartikelen. Be-
halve deze symbolen zijn echter ook verschillende
canones of kerkelijke reglementen opgesteld in Hon-
garije, meer met het oog op de praktijk van het
kerkelijk leven. Dezen zijn ook groot in aantal.
De meest bekenden zijn hiervan als volgt:
1. Articuli ex verbo Dei compositi. Gewoonlijk
als „Articuli Majores“ bekend. Debreczen 1567.
 2. Articuli consensus Christianarum Ecclesiarum
Hungaricarum 1576.
 3. Noord-Hongaarsche Artikelen 1595.
 4. Canones Ecclesiastici in quinque Classes dis-
tributie 1623.
 5. Canones Ecclesiastici, 1649, door Bisschop St.
Gelen Katona opgesteld. Deze was de meest invloed-
rijke kerkenorde in geheel Hongarije.
- Van al de XVI-eeuwse Synodes is de meest
beroemde de Groote Synode, de Synode van De-
breczen geworden. Deze is de „Hongaarsche Dordische
Synode“. Want na den triomf over de Hongaarsche
Unitariërs zijn op deze Synode de confessies, de
grondbeginselen van de Gereformeerde leer en orga-
nisatie der Hongaarsche Gereformeerde Kerk vast-
gesteld.

De Hongaarsche Gereformeerden heetten zeer lang
„Evangelischen naar Helvetische Confessie“ in on-
derscheiding van de Lutherschen die als „Evangelischen
naar Augsburgsche Confessie“ bekend stonden.

Op grond van deze confessies leefden de Hon-
gaarsche Kerken. Den grootsten invloed hebben
natuurlijk de He Helvetische Confessie en de Hei-
delbergsche Catechismus uitgeoefend. Al de andere
oorspronkelijke Hongaarsche confessies waren door
deze twee verdrongen. De verklaring van den Hei-
delbergschen Catechismus werd overal ingevoerd en
deze gewoonte bleef in vele gemeenten nog bestaan
tot den huidige dag toe.

HEPP.

PERS-SCHOUW.

Amandi over Fides' promotiën.

Amandi is een dominee. Net zoo zeker als W. H. v. d.
Vliet Wz., die „Neveldijk“ schreef. Eertijds was hij dichter
van een lied, dat het Studentencorps „Fides Quaerit
Intellectum“ te Kampen nog onlangs bundelde in zijn
„Zakflora“ (nou niet „sic“ zetten, o zetter!) en thans is
hij kerkbaderedacteur. Voor velen een man dus, die in
beide qualiteiten te verachten is. Maar hun, die hem
kennen, is hij niet alleen Amandi, maar ook Amandus;
hij is te minnen.

Ook Amandi schrijft over den wensch der Kamper

studenten, die aldaar willen kunnen promoveeren. Hij
schrijft op zijn eigen manier. Aldus:

Ik geef dien heeren studenten in Kampen groot
gelijk.

„Fides“ heeft nu al zooveel jaren „intellect“ gezocht:
laat het nu eens een „doctorschoot“ gaan zoeken.

Ik woon in een echte cultuurstreek, waar kweken
van variëteiten een levensbelang is.

Misschien daarom juich ik dit streven van „Fides“
zoo warm toe.

Ook in het genus „doctoren“ moet gezorgd, dat er
variëteiten blijven.

In onze kerken hebben we doctoren, die promoveer-
den aan een Rijk-Universiteit, een Gemeente-Univer-
siteit, een Buitenlandsche Universiteit, velen aan de
Vrije Universiteit.

‘t Kan geen kwaad, dat we nu ook nog de variëteit
krijgen: gepromoveerd aan de Partiele Universiteit
of Theologische School.

Dit begeeren is echter niets nieuws. In mijn jonge
jaren was er al een Geldersch predikant, die er heel
wat over bewogen heeft aan de Theologische School
te promoveeren.

Natuurlijk kon dat niet, omdat feitelijk na 1896 pas
de Theologische School haar wetenschappelijk karak-
ter kreeg. En er nu pas mannen zijn erkend weten-
schappelijk.

‘t Was voor dien tijd altijd maar behelpen met een
man als Dr. Bavinck bij.

Daarom vrees ik ook, dat wij, oudere generatie, aan
dat promotierecht, als de Generale Synode het ver-
leent, weinig of niets meer zullen hebben.

Toen ik eerst oppervlakkig die motie las, dacht ik
onmiddellijk: ‘t won dat de Asser synode de zaak
maar in eens afdeed; het agendum is toch niet over-
laden. En toekenning van promotierecht aan de Theol.
School is in ieder geval een zaak, die in geene min-
dere vergadering kan worden afgedaan.

Misschien, dat enkelen van m'n tijdgenooten en ik
nog vóór de groote vacantie ons doctoraal konden
doen. Weer, als oudtijds gewoonte was, op een rijtje
naast elkaar, met Deventer koek, schuin gesneden.

En dan de zomervacantie gewijd aan een pakkende
dissertatie, bijv. over enkele artikelen onzer Kerken-
orde, over het recht van citeeren en suspenderen, en
promoveeren, of over de bijbelsche chronologie, her-
zien hij het licht, dat uitstraalt van de diadeem van
Toet-ank-amen.

Dan begonnen wij, nu gewone grasdominee's, onze
herfstcampagne

met nieuwen moed
onder den stralenden gloed
van onzen welverdienden doctorschoot.

Doch — oppervlakkig lezen is toch niet goed.
Wij, kinderen van vóór de reorganisatie in 1896 en
dus van vóór de formeel wetenschappelijke inrichting,
staan, nu ik de overweging der bedoelde motie lees,
hors de concours, buiten mededinging.

Het spijt mij. Weer voor een ideaal gehouden, wat
maar eene illusie was.

Maar des te meer van harte gun ik onzen Fidesleden
dat ze krijgen, wat ze vragen en bereiken wat ze be-
oogen.

Laten er ook doctoren komen van onze Theologische
School. Opbloeiende variëteit in de broeikas van onzen
kerkelijk-wetenschappelijke tuin.

En als de eerste komt, dan roepen we: Salve doc-
tor! iterumque salve! Wat zooveel zeggen wil als: Je
bent dubbel en dwars welkom.

Het leuke van dit artikel is, dat men niet goed weet,
wat Amandi wil. De een zal denken, dat hij er voor is,
de ander dat hij er om vrolijk is, zonder er voor te
willen lijden en strijden.

Misschien zijn beide waar.
De dagen van de Deventer koek zijn gelukkig voorbij.
Ook de dagen, waarin Amandi dichtte zijn lied:

Fides' vaan, omhoog geheven
In den strijd voor 't goede en 't schoon....

Als we even combinatie-dol waren als vele moderne
critici, dan zouden we zeggen, dat uit dezen versregel
blijkt, dat Amandi sceptisch staat tegenover en stou-
cijsch lacht om de Kamper promotie. Want omdat de
Prediker de woorden „goed“ en „schoon“ aan elkander
koppelt, hebben de modernen gezegd: hij is boordevol
van de grieksche filosofie, die ook van „het goede en het
schoone“ spreekt, en die ook zegt, dat de „Kalokagathia“,
de deugd van „goed en schoon“ zijn, zichzelf belooft. En
ook Amandi zegt iets van „goed en schoon“, en zegt ook
dat die deugd zichzelf belooft:

Fides' vaan, omhoog geheven
In den strijd voor 't goede en 't schoon,
Spelt een leus, het doel van 't streven.
Maar ook van dat streven 't loon.

Zou ook Amandi vol van het grieksche zitten? Is hij
daarom ook een stoïcijn, een scepticus, gelijk men van
den Prediker zegt, ook al, omdat deze „goed“ en „schoon“
aan elkander koppelt — ergens?

Wij weten niet, wat Amandi wil.
Maar een levenszotte Griek is hij zeker niet.

En zijn lachen is altijd goed en schoon.
En hoe hij ook over Kampens kansen denken moge
(pessimistisch, sceptisch, of optimistisch) — zijn arti-
kelletje doet toch deugd. Amundum est.

„Een Oostersch boek.“

Dr. C. Bouma spreekt in Geref. Kerkbl. v. Overijssel
en Drente over het verschijnsel van den Bijbel als een
OOSTERSCH boek en over de redenen, die daarvoor
moeten bestaan, als men het verschijnsel ziet, in ver-
band met Gods voorzienigheid, die het alzoo wilde.
Hij geeft, in populairen vorm, deze typeering van het
verschil tusschen „oostersch“ en westersch.

Zie, zóó zijn Westerlingen nu. Verstandsmenschen.
Menschen, bij wie o zoo vaak het verstand den boven-
toon voert ten koste van den wil en het gevoel. Die
meen, dat wijsheid hetzelfde is als wetenschap.
Onder wie het spreekwoord uitgevonden is: Kennis
is macht, die naar het Evangelie van Opzoomar

zelfs een tijd geluisterd hebben: Bouw scholen en
brek de gevangnissen af.”

Westerlingen hebben het systeem lief. Het stelsel.
Het begrip. Vooral heden. Het verstand moet voor
alles aan. Onze kinderen moeten verstandelijke men-
schen worden, al worden ze dan ook onverstandig.

En niet wie de meeste levenswijsheid heeft en
in wien het warmste gemoed leeft, wordt bewonderd.
O neen, wie den eernaam mag dragen, „intellec-
tueel“ te zijn.

Zoo is een Westersch mensch in doorsnee. Geen
wonder, dat er van sommige menschen onder ons,
als rechte verstandsmenschen, als wandelende stelsels,
als levende systemen, een koude lucht uitgaat. Want
hij verstand alleen zal de mensch niet leven. De
ziel is méér dan denken. Het begrip, het verstand,
het intellect, is niet het eenige.

Maar een Oosterling is een geheel ander mensch.
Hij hem overweegt meer het gemoed, het gevoel.
Hij heeft doorgaans een rijker gemoedsleven dan
een Westersch.

Hij mint niet zoozeer het afgetrokken denken als
wel de klare aanschouwing. Minder de theorie dan
de praktijk.

Dit merkt men ook telkens in Gods Woord. Daar
wordt ook wel van het zuivere denkende verstand en
den onderzoekenden geest gewag gemaakt. Denk maar
aan het woord van Spr. 20:27: „De ziel des men-
schen is een lamp des Heeren, doorzoekende al
de binnenkamers des buiks“. En aan wat van den
Geest des Heeren zelf geschreven staat: „De Geest
onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods“, I
Cor. 2:10.

Maar dit zuivere denkwerk treedt in de taal der
Heilige Schrift ver terug achter het praktische ken-
nen. Het in het Oude Testament meest gebruikte
woord voor kennen beteekent, als het God tot voor-
werp heeft: „zich om God bekommeren, acht geven
op God“. Het is, wat wij noemen de levende kennis
des geloofs, waardoor heel de ziel God kent en met
Hem vereenigd wordt. In dien zin heeft onze Heere
Christus het woord gesproken: „Dit is het eeuwige
leven, dat zij U kennen, den eenigen waarachtigen
God en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt“. Niet
de kennis van het verstand alleen, maar de
kennis der ziel.

Dit is, terloops zij het reeds opgemerkt, iets, dat
een Westersch Bijbellezer wel altijd zich bij zijn lezen
herinneren mag, dat Gods Woord niet kennen niet ons
eenzijdig verstandelijk kennen bedoelt. De eenvoudige
vromen zelfs hebben dat als bij intuïtie gevoeld en
spreken daarom van bevindelijk kennen, om aan te
duiden, dat Gods Woord niet ons armelijke kennen
bedoelt als het van het contact met den Eeuwige en
met de eeuwige hemelsche werkelijkheden spreekt.

Dat woord bevindelijk kennen zou in het Oos-
ten wel nooit zijn ontstaan, omdat voor een Oosterling
kennen bevindelijk kennen is. Maar het leven des ge-
loofs heeft hier ons Westersch Schriftlezen gecorri-
geerd door in zijn woordenschat op te nemen de voor
een Oosterling volkomen overvloedige woord-combina-
tie: bevindelijk kennen. Tusschen de regels door ge-
zegd: levend geloof voelt bij intuïtie, dat de Bijbel
in onze Westersche taal niet gelezen moet worden, al
heeft het ook nooit iets gehoord van dien regel, dat de
Bijbel een Oostersch boek is.

Inderdaad, „bevindelijk kennen“; daar schendt de Wes-
terling het gelaat van den Oosterling.

Maar straks zet hij vóór dat woord: „bevindelijk
kennen“ de woorden: „zoo nog maar eens“.

En nu schendt hij zijn eigen aangezicht; en den Oos-
terling kon hij niet aan.

Hij blijft toch maar van 't Westen, al doet hij af en
toe 'n snuifje naar het Oosten.

Over Toet-Anch-Amen

Over Toet-Anch-Amen (ik volg hier maar de spelling
van den schrijver, die net zoo goed als ieder ander zijn
spelling geven mag) schrijft de Janssen in „De Wekker“.
Hij merkt op:

En te midden van deze geweldige gebeurtenissen,
heeft men na 7 dagen van moeizamen arbeid de
doeken die de mummie van Toet-Anch-Amen om-
hulden, verwijderd. De onwikkeling van de mummie,
aldus het officieel communiqué was geheel tot poeder
overgegaan, hetgeen de arbeid zeer bemoeijde. De op
het lijk gevonden voorwerpen.... maar ik schrijf
het bericht niet verder af. Er is voor mijn gevoel iets
zoo stuitends in deze gratschennis, die daar in
naam der wetenschap wordt gepleegd, dat ik niet
begrip, dat er geen protest tegen dat gedoe daar
in Egypte opgaat.

Er zijn ook grenzen, die door den wetenschap-
pelijken onderzoeker moeten worden geëerbiedigd en
die eerbied heeft men hier uit het oog verloren.

Het „requiescat in pace“ is hier door de weten-
schap tot een leugen gemaakt, terwijl het resultaat van
deze en soortgelijke onderzoeken van geen bete-
kenis is voor ons, die leven. Straks wordt de mum-
mie in Caïro tentoongesteld, maar het komt mij
voor, dat deze tentoonstelling een aanklacht tegen
de wetenschap is, die zelfs de rust van het graf
niet weet te eerbiedigen.

Dit is ook een standpunt, dat ook wie het niet deelt,
wel overwegen mag.

Dat de wetenschap hier tot leugen maakt de leuze:
„requiescat in pace“ (hij ruste in vrede), meen ik overi-
gens te mogen betwisten.

Want, wetenschap of geen wetenschap, deze leus
is nog nooit anders dan een leugen geweest.
Een lijk „rust“ nooit; en is eerder aan het tegendeel
ervan onderworpen. En „vrede“ is het daar in het
donker heelemaal niet.

Men moest dit woord liever uit onze kringen bannen.
Niet aan de „wetenschap“, doch aan de gereformeerde
belijdenis moesten wij het overlaten, de onwaarheid van
dit kerkhofsiersel te demonstreeren.

Beldspraak.

„Het Ouderlingenblad“ kiest tegenwoordig ook voor
een meer pakkenden schrijftant. Dat verheugt allen, die
presbyterophiel zijn.